

3. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : [монографія]. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
4. Міграційний профіль України за 2011–2015 роки. URL : https://dmsu.gov.ua/assets/files/mig_profil/MP2015.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
5. Міграційний профіль України за 2016 рік. URL : https://dmsu.gov.ua/assets/files/mig_profil/mig_prifil_2016.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
6. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України : механізми регулювання / Наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 263 с.
7. Палагнюк О. Зміст та функції державної міграційної політики України // *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_2_10 (дата звернення: 14.02.2020).
8. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14> (дата звернення: 18.03.2020).
9. Про Концепцію державної міграційної політики: Указ Президента України від 30.05.2011 р. № 622/2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622/2011> (дата звернення: 18.03.2020).
10. Сафонов Ю. М. Міграційна політика та міграційні процеси в Україні. *Інтелект XXI*. 2015. № 3. С. 6–13. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2015_3_3 (дата звернення: 14.02.2020).

Корженко В. В.,
д-р філос. наук, професор, завідувач кафедри філософії і політології,
Болотюк В. В., Троцай А. В.,
студентки магістерської підготовки факультету
транспортних систем та технологій,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГЕТИКИ В ДЕРЖАВІ ТА СУЧАСНОМУ ВЕЛИКОМУ МІСТІ

Важливою особливістю розвитку світового господарства в даний час, як і в 70-ті рр. ХХ ст., можна вважати вирішення питань енергобезпеки та енергоефективності, у зв'язку з чим особливі надії покладаються на виробництво енергії за допомогою відновлювальних природних джерел. Сьогодні в усіх розвинених країнах формуються і реалізуються дієві й реальні програми розвитку відновлювальних джерел енергії (ВДЕ). Проте, на думку окремих фахівців, невирішеність багатьох методологічних питань щодо впровадження та регулювання ВДЕ, відсутність належного досвіду, недостатня розвиненість законодавчої та нормативної бази, бюрократичні перепони стримують впровадження відновлювальних джерел енергії в Україні [2].

Виявляється, що основним ініціатором розвитку альтернативної енергетики, як свідчить світова практика, є держава. Саме держава, з одного боку, встановлює правила функціонування альтернативної енергетики, а з іншого – забезпечує необхідну правову та ресурсну підтримку. Серед важливих механізмів державного регулювання альтернативної енергетики, як правило, виділяються такі:

- тарифи на постачання електроенергії в мережу;
- інвестиційні субсидії, субсидії на капіталовкладення;
- фіскальні заходи, зобов'язання за квотою;
- «зелені сертифікати»;
- системи тендерів [там само].

Можна наполягати на тому, що сьогодні багато держав проводять продуману політику використання й розвитку відновлювальних джерел енергії, при цьому, підтримуючи баланс між економічною, політичною, екологічною і соціальною сферами.

Фахівцями Міжнародного енергетичного агентства (МЕА) науково опрацьовано й запропоновано декілька основних принципів, на яких, з їхньої точки зору, повинна бути заснована будь-яка національна політика стимулювання розвитку відновлюваної енергетики, зокрема:

- усунення перешкод неекономічного характеру (адміністративних перепон, відсутності реального доступу споживачів до енергосистем, недосконалої структури ринку електроенергії, недостатньої інформованості усіх учасників ринку), а також вирішення проблем з прийняттям технологій ВДЕ суспільством, що допомагає поліпшити функціонування ринку і проведення заходів щодо інституціоналізації даного сегменту ринку;

- необхідність створення легко прогнозованої і прозорої системи підтримки для залучення інвестицій;

- впровадження перехідних заохочувальних заходів, в яких заплановано зменшення ступеня підтримки з часом, що дозволить стимулювати інновації в технологіях, стежити за ними і сприятиме якнайшвидшому досягненню конкурентоспроможності на ринку;

- розроблення і впровадження відповідних стимулюючих програм, які гарантували б певний рівень підтримки, що надається різними технологіями залежно від ступеня їх розроблення, та допомагали поступово реалізувати значний потенціал;

- оцінювання впливу широкомасштабного впровадження технологій використання ВДЕ на енергосистему загалом, особливо на ліберальних ринках електроенергії, яка б враховувала загальну економічну ефективність і надійність системи [2].

13 квітня 2017 р., як відомо, було прийнято Закон України «Про ринок електричної енергії» [7], згідно з яким від 01.07.2019 р. запроваджено нову модель енергоринку. Ця модель передбачає ліквідацію єдиного покупця та продавця електроенергії, натомість, пропонується продаж електричної енергії на підставі двосторонніх угод між виробниками електроенергії, з однієї

сторони, та постачальниками й конкретними споживачами, – з іншої. Нова модель ринку електроенергії включає низку сегментів, а саме:

- ринок двосторонніх договорів (позабіржова торгівля);
- ринок «на добу наперед»;
- внутрішньодобовий ринок;
- балансуєчий ринок;
- ринок допоміжних послуг (біржі з продажу електроенергії).

Законом запроваджені норми Третього енергетичного пакета ЄС, в тому числі, щодо питання поділу компаній за напрямками розподілу та передачі електроенергії [4].

Так, за новою моделлю ринку електроенергії компанії розподіляються на такі, що генерують електроенергію, які її транспортують, а також продають безпосередньо споживачу. Розмежування діяльності між розподілом та постачанням електроенергії означає, що обленерго не зможуть виконувати функції водночас і розподілу електроенергії, і постачати її споживачам. Відтепер, постачання електроенергії виділяється в окремий бізнес, що відповідає, на думку фахівців, європейським стандартам та створює умови для конкуренції.

Очікується, що впровадження конкурентного ринку електроенергії має поліпшити механізм руху коштів від споживача до виробника, відтак, виробник зможе реально здійснювати стратегічне планування, в тому числі, й збільшити інвестиції в оновлення обладнання та устаткування на основі заключення прямих довготермінових контрактів. Немає сумніву в тому, що із зростанням показників у розвитку економіки України, зростатимуть й обсяги споживання електричної енергії, тобто цей сектор економіки, безумовно, потребуватиме серйозного інвестування [там само].

Один із найочікуваніших результатів – сутність Концепції нової моделі ринку полягає в тому, що найдорожча електроенергія в цьому сегменті ринку буде закуповуватися в останню чергу а, отже, виробники так чи інакше змагатимуться як за ціну, так і за обсяги. Відповідно, нова модель ринку передбачає його функціонування на конкурентних засадах, тоді як окремі позиції підлягатимуть державному регулюванню. Зокрема, йдеться про тарифи на послуги з передачі електричної енергії, тарифи на послуги з розподілу електричної енергії, «зелені» тарифи, інші тарифи та ціни в межах забезпечення функціонування ринку електроенергії відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» [4].

Розвиток України загалом (й міста Харкова зокрема як «полюса зростання», «полюса тяжіння», генератора загальнодержавних процесів соціально-економічної стабілізації та розвитку [1]), не в останню чергу, залежить від економічних успіхів, які, значною мірою, можна забезпечити й за рахунок упровадження «зеленої» енергетики. Про це свідчить світовий досвід, адже за минуле десятиліття більшість країн світу, скоротивши валове споживання природного газу приблизно на 7.0 %, зекономили близько €30 млрд на витратах за імпортоване паливо [5].

Освоєння Україною свого потенціалу щодо використання відновлювальних джерел енергії та започаткування нових технологій для їхнього розвитку може забезпечити, на нашу думку, близько половини загального енергоспоживання, що, в свою чергу, підніме рівень економіки на на якісно нову сходинку. Кожне місто країни, включаючи й Харків, щороку витрачає значну частину бюджету на заходи щодо захисту навколишнього середовища. Впровадження відновлювальних джерел допоможе знизити й ці витрати.

Іншим аспектом, стосовно необхідності використання «зеленої» енергетики, можна вважати високі показники захворюваності та смертності населення, що спричинено забрудненням атмосфери. Усе зазначене свідчить про нагальну вимогу підтримки державою проектів розвитку «енергетики майбутнього», а саме: будівництво вітрових електростанцій, сонячних парків, використання електротранспорту тощо.

Розвиток сектору відновлюваної енергетики сприяє розвитку і суміжних галузей, зокрема, розвитку науки, а, відповідно, й нових галузей виробництва обладнання, що використовується для «зелених» проектів. Сьогодні в Україні їхня чисельність дуже мала (в середньому 5 компаній з кожного напрямку генерації; на сонячну енергетику – 8 компаній-виробників різноманітного високотехнологічного обладнання) [там само].

Окрім того, велику роль в розвитку відновлюваної енергетики відіграє залучення експертів для розповсюдження досвіду найкращих світових практик. Одним із важливих кроків до цього є відкриття в місті Харкові енерго-інноваційного хабу, основним завданням якого є підготовка висококваліфікованих спеціалістів у сфері енергоефективності. Відтак, можна вважати, що вже в найближчі роки місто зможе отримати обізнаних спеціалістів у даній сфері.

Впровадження «зеленої» енергетики, а, отже, створення нових підприємств може забезпечити населення, новими робочими місцями в галузі виробництва. Так, за даними Міжнародного енергетичного агентства International Renewable Energy Agency (IRENA), вже в 2014 році сектор відновлюваної енергетики 10-ти країн світу забезпечив роботою 7,7 млн. людей. Новий ринок праці, який створює сектор відновлюваної енергетики, може забезпечити 24,4 мільйони додаткових робочих місць до 2030 року [8].

У висновку можна зазначити, що Україна зробила неймовірне: піднялася відразу на 55 позицій в рейтингу привабливості країн, що розвиваються, з точки зору інвестицій, у відновлювану енергетику в 2019 році. За даними минулорічного звіту, країна посідала скромне 63 місце, а з 2019 року – відразу піднялася на 8 місце [6].

Загалом, позитивний світовий досвід використання відновлювальних джерел енергії зруйнував міфи про нездатність людства задовольнити глобальні потреби в енергії. Технології використання відновлювальних джерел енергії довели свою надійність і нині забезпечують найдешевші варіанти вироблення електроенергії. Об'єкти генерації на ВДЕ також можуть бути успішно

інтегровані в енергосистему. Завдяки багаторічній активній політиці підтримки, розвитку технологій, швидкому зростанню та різкому скороченню витрат на сонячну фотоелектричну і вітроенергетику, сьогодні відновлювальна електроенергія в багатьох частинах світу дешевша, ніж у заново встановлених об'єктах вуглецевої й атомної генерації [3].

На сьогодні відновлювана енергетика в Україні розвивається швидкими темпами, особливо – виробництво електричної енергії з енергії сонця та вітру [там само]. Необхідним і достатнім можна вважати формування сучасних механізмів державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики. Лише за наявності належних ринкових умов та ефективній державній політиці, відновлювані джерела енергії здатні забезпечити надійні послуги в галузі електропостачання, підвищити енергетичну безпеку України та скоротити шкідливі викиди.

Отже, саме ефективна державна політика, впродовж тривалого часу, здатна сприяти залученню інвестиції у відновлювану енергетику.

Список джерел

1. Бабаєв В. М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти : монографія. Харків : ХНАМГ, 2010. 306 с.

2. Волошин О. Л. Особливості державного регулювання розвитку альтернативної енергетики в різних країнах світу. *Державне будівництво*. 2014. № 2. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeVu_2014_2_25.pdf (дата звернення : 17.01.2020).

3. Дороніна І. І. Механізми державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики : світові тенденції та українські реалії. *Вісник НАДУ*. Серія «Державне управління». 2019. № 4 (95). С. 25–32.

4. Зарубицька Вероніка. Нова модель ринку електроенергії : як це вплине на конкуренцію? *Юридична газета online*. 24 лютого 2020. № 4 (710). URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/nova-model-rinku-elektroenergiyi-yak-ce-vplyne-na-konkurenciyu.html> (дата звернення : 04.03.2020).

5. «Зелена» енергетика – ключовий напрям економічного зростання. URL : <https://uare.com.ua/novyny/497-zelena-energetika-klyuchovij-napryam-ekonomichnogo-zrostannya.html> (дата звернення : 04.03.2020).

6. «Зеленая» энергетика: Украина поднялась на 55 позиций по привлекательности инвестиций – Bloomberg URL : <https://bin.ua/243164-zelenaya-yenergetika-ukraina-podnyalas-na-55.html> (дата звернення : 17.01.2020).

7. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13 квітня 2017 року № 2019-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 27–28, ст. 312. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19> (дата звернення : 17.03.2020).

8. Renewable Energy Benefits: Measuring the Economics. IRENA 2016. 92 p. URL : https://www.irena.org/DocumentDownloads/Publications/IRENA_Measuring-the-Economics_2016.pdf (дата звернення : 04.03.2020).